

Sinkkuuden historiaa keskiajalta nykypäivään

Arvio teoksesta Karppinen-Kummunmäki, Henna. *Sinkkuus kautta aikojen*. Docendo. 2024. 261 s. ISBN 978-952-85-0037-7.

Päivi Rantala

Kuka on sinkku? Sinkkuelämää-sarjan Samantha Jones ainakin, mutta voiko Miss Marplea tai abbedissa Valborg Joakimsdotter Flemingiä kutsua sinkuksi? FT Henna Karppinen-Kummunmäen yleistajuinen tietokirja valaisee näkökulmia naimattomuuden ja parisuhteettomuuden historiaan keskiajalta nykypäiviin asti. Kirjoittaja avaa sitä, miten sinkkuja kuvataan ja tulkitaan eri aikoina. Niin suhtautumisen tavat ja asenneilmapiirit kuin sanasto ja puhettavat ovat muuttuneet vuosisatojen aikana. Teoksen keskiössä on sinkkuus ilmiönä ja sen saamat merkitykset eri aikoina. Teoksen painopiste on länsimaisessa kulttuurissa, Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Kokonaisteosta sinkkuuden historiasta ei ole aiemmin julkaistu suomeksi tai englanniksi, joten kirja on tervetullut avaus.

Teos osallistuu keskusteluun sukupuolen historiasta sekä sukupuolen, vallan ja talouden suhteesta. Vaikka modernina aikana yksin eläminen on yleistynyt, asenteet yksin eläviä kohtaan eivät kaikilta osin ole muuttuneet. Esimerkiksi korona-aikana monet kokivat yksinäisyyttä, ja toisaalta yhteiskunnassa kannettiin huolta etenkin perheiden pärjäämisestä.

Kirjoittaja on profiloitunut esimodernin ajan kulttuurihistorian tutkijana sekä tietokirjailijana, joka on teoksissaan käsitellyt lavatansseja, tyttöyden historiaa, sydänsuruja ja pin up -kulttuuria. Kirjan lähteissä on niin kirjeitä, kaunokirjallisuutta kuin esimerkiksi lehtiartikkeleita ja muuta media-aineistoa. Kuten aiemmissa teoksissaan, myös tässä kirjoittajan omat kokemukset ovat osa kirjaa, ja yhdessä runsaiden tutkimus- ja muiden lähteiden ohella ne valottavat sinkkuuden käytäntöjä ja yksin elämisen kokemusta.

Sinkkuja ennen ja nyt

Kirja avaa näkökulmia siihen, miten moninaista ”sinkkuus” on. Heti teoksen alussa kirjoittaja tuo esiin sen, että yhden, yhteisen käsitteen löytäminen on vaikeaa, kun käsiteltävänä on pitkä ajanjakso. Lukija joutuu pohtimaan omia asenteitaan ja

oletuksiaan esimerkiksi sen kysymyksen äärellä, voiko rahatonta, työhön kykenemätöntä ja köyhäinavun varassa elävää henkilöä kutsua ”sinkuksi”. Historiantutkimuksen näkökulmasta meidän aikaamme sidottujen käsitteiden käyttämisen voi nähdä anakronistisena, mutta toisaalta käsitteen pohtiminen herättää ajattelemaan sitä, miten se määritellään ja miten sen ymmärrämme – keitä ja millaisia ihmisiä sinkkuus koskee, ja millainen on yksin asuva henkilö.

Sanana sinkku on uusi: englannin kieleen (*single*) se vakiintui naimatonta ihmistä tarkoittavaksi sanaksi 1960-luvulla, suomen kielessä laajemmin vasta 2000-luvun alussa. Yksin eläviä ja vailla parisuhdetta eläviä ihmisiä on kuitenkin ollut jo paljon ennen sanan keksimistä. Suomessa on ollut käytössä esimerkiksi sellaisia sanoja kuin vanhapiika, vanhapoika, peräkamarin poika, ikäneito ja neiti-ihminen, jotka kaikki kantavat omanlaisiaan miellejhtymiä ja merkityksiä. Naimattomuus ei ole kaikille ollut vain oma valinta, ja perhesuhteet ja avioituminen ovat olleet tiukasti sidoksissa sekä talouteen että arvoihin, uskuntoon, politiikkaan ja yhteiskunnalliseen järjestykseen.

Kirja lähtee liikkeelle esimodernin ajan naimattomien naisten kuvailusta ja kumppanin etsinnästä sekä elämisestä perheihanteiden keskellä, ja vähitellen edetään hyvän aviopuolison kriteereihin keskiajalla ja uuden ajan alussa. Loppua kohden siirrytään modernisoituvaan maailmaan, jossa ovat läsnä niin 1800–1900-luvun taitteessa esiin noussut itsenäinen, työssäkäyvä ja aiempia sukupolvia vapaampi uusi nainen, muuttuvat seurustelua koskevat normit kuin seuranhakuilmoitukset ja deittisovellukset. Teos käsittelee paitsi yksinoloa, myös sen vastinparia eli parisuhdetta ja suhteiden solmimisen edellytyksiä eri aikoina.

Sinkkujen taloudellinen asema

Esimodernissa maailmassa naimattomuus merkitsi etenkin naimattomille naisille heikompaa tulotasoja, ja yksinäiset naiset olivat ylliedustettuina köyhäinavun piirissä. Toisaalta uusin tutkimus on painottanut, että varhaismodernissa Ruotsissa yksilön toimintamahdollisuuksille ja eläntölle avioituminen oli jopa sukupuoltakin tärkeämpi muuttuja (Ågren 2017), jolloin sinkkuuden haaste koski niin aviottomia naisia kuin miehiä. Karppinen-Kummunmäki avaa niitä taloudellisia kytköksiä, joita ”sinkkuna” olemiseen on eri aikoina liittynyt. ”Sinkkukämppeä” oli ainakin 1600-luvun Turussa, mutta jos päätyi sukulaisten luo asumaan, se merkitsi usein käytännössä palkattoman palvelijan, seuralaisen tai lastenhoitajan töihin päätymistä. Naiset, jotka johtivat omaa kotitalouttaan, olivat useimmiten iäkkäitä ja myös korkeassa yhteiskunnallisessa asemassa. Kotitalous oli nimensä mukaisesti talousyksikkö. Jos avioituminen syystä tai toisesta siirtyi, asema kotitaloudessa kävi epävarmemmaksi. Taloudellisessa asemassa oli myös eroja sukupuolten välillä. Naisille naimattomuus merkitsi useimmiten heikompaa taloudellista asemaa. Naimattomalle miehelle avioliitto toi arvostusta etenkin käsityön ja kaupan alalla. Kirkon piirissä oli mahdollista valita erilainen elämäntpolku, ja naimattomuus oli joissain kulttuuripiireissä jopa edellytys kirkollisessa ammatissa toimimiseen.

Korkeassa yhteiskunnallisessa asemassa olevilla oli enemmän myös sosiaalisia ja taloudellisia resursseja. Toisaalta esimerkiksi aatelisnaisiin kohdistui paljon odotuksia, eivätkä he olleet perheestään riippumattomia. Yhteiskunnalliset, uskonnolliset ja

poliittiset muutokset koskettivat kaikkia, ja kiinnostavana esimerkkinä esiin nousee abbedissa Valborgin kohtalo. Aatelisperheen tytär toimi Naantalın birgittalaisluostarin johtajana 1500-luvun alkupuolella, mutta hän joutui päättämään uransa reformaation tapahduttua. Kruunu takavarikoi luostarin omaisuutta, ja nunnien ja munkkien piti löytää itselleen elanto muualta. Valborg muutti veljensä Erikin luokse, eli puille paljaille hän ei jäänyt. Voi silti pohtia, millaista oli jättää taakseen yhteisö ja asema, kutsumus ja ammatti. Valborgin tapaus kuvastaa, miten sinkkuus kytkeytyy talouden, uskonnon ja politiikan kysymyksiin. Kun sääty-yhteiskunta vähitellen muuttui luokkayhteiskunnaksi, siirtyi vastuu puolison etsinnästä perheeltä ja suvulta yksilölle. Tyttöjen koulutuksen yleistymisen mahdollisti vapaamman parinvalinnan, ja samalla väheni riippuvuus perheestä ja suvusta, kun aviomiehen saattoi valita muutenkin kuin taloudellisin perustein.

Talouteen liittyy tietysti myös työ. Kirjan toisessa osassa käsitellään naimattomuutta ammatinvalinnan näkökulmasta. Entisajan sinkut ovat työskennelleet sekä toisen palveluksessa että itsensä työllistäjinä. Heitä on löytynyt niin käsityöläisten ja kotiapulaisten kuin piikojen ja renkien joukosta (ks. Miettinen 2015). Myös myyjättärissä, teollisuuden duunareissa sekä kirkon ja yliopiston palveluksessa on ollut yksin eläviä. Opettajana, konttoristina tai sairaanhoitajana työskenteleminen mahdollisti etenkin naiselle toimeentulon ja itsenäisen elämän. Sinkkujen joukkoon kuului kuitenkin myös seksityöläisiä, ja hovinaisia. Ja kyllä, myös nunnat ja uskonsisaret voi tulkita sinkuiksi. Kiinnostavaa kyllä, miehille opettajan ammatti avasi 1800-luvun lopun Suomessa väylän säätyynousuun, kun taas naisille sama työ nähtiin monesti pakollisena pahana, kun muita vaihtoehtoja ei ollut.

Sinkut ovat myös osa teollistumisen historiaa. 1800-luvun Yhdysvalloissa teollisuus sai siirtolaisista halpaa työvoimaa, ja etenkin useat nuoret naimattomat naiset päätyivät joko tehdastyöhön tai palvelijoina. Vuosisadan lopulla ja 1900-luvun alussa myös Suomessa monet teollisuuden alat työllistivät niin naimattomia naisia kuin miehiäkin.

Sinkkuuden monet kasvot

Yleistajuinen tietokirja tarjoaa katsauksen sinkkuuden historiaan ja siihen, miten monilla tavoin yksilöiden elämät linkittyvät yleisempiin virtauksiin ja muutoksiin. Teos tuo esiin sukupuolittuneita rakenteita ja sitä, miten naimattomia naisia ja miehiä ovat koskeneet erilaiset normit. Naimattomat miehet eivät ylipäänsä ole saaneet osakseen yhtä paljon kiinnostusta kuin naimattomat naiset. Myös tässä teoksessa naiset ovat päärooleissa, vaikka miestenkin tarinoita kuullaan.

Sukupuolen historiaan aiemmin perehtyneelle lukijalle mukana on paljon tuttua asiaa, mutta myös yllätyksiä, kiinnostavia poimintoja ja sytykkeitä jatkoon, myös huolellisesti tehdyn lähdeluettelon myötä. Mieltäni kutkuttamaan jäivät erityisesti siirtolaissinkut ja heidän elämänsä uusissa olosuhteissa. Kirjoittajan tausta tutkijana näkyy perusteellisessa otteessa ja esimerkiksi siinä, miten teos tuo esiin lähteet ja aiemman tutkimuksen, ja keskustele niiden kanssa luontevasti. Toivon mukaan joko kirjoittaja itse, tai joku muu tutkija, jatkaa sinkkuuden historian parissa.

Haastetta lukemiseen tuovat pitkä aikajänne ja se, että kirja ei keskity tiettyyn kulttuuripiiriin, vaikka länsimaisessa maailmassa liikkuukin. Sinkkuus on niin

moninainen ilmiö, että sen haltuun ottaminen yhdessä teoksessa on varsin haastavaa. Välillä itse sinkkuus katoaa, kun fokus siirtyy rakkauteen ja avioliittoon – joskin taas voidaan miettiä, miten ”sinkkuus” määrittyy ja mitä siihen kuuluu, ja mihin ilmiö peilautuu.

Tarkempi rajausta olisi mahdollistanut perusteellisemman kontekstoinnin ja tulkintojen sekä merkitysten sitomisen tiettyyn aikaan, yhteisöön ja kulttuuriin. Rajaaminen olisi jännevöittänyt kirjaa ja mahdollistanut keskittymisen esimerkiksi tiettyihin tarinalinjoihin, henkilöihin tai ilmiön osa-alueisiin. Toisaalta yleistajuisessa tietokirjassa voi esittää asioita poleemisemmin kuin tutkimuksessa. Laaja skaala saa lukijan pohtimaan, millaisia oletuksia itse asettaa sinkkuudelle, mitä kaikkea se tarkoittaa, millaisia mielikuvia siihen liittyy – ja mitä historian sinkuista itse ajattelee.

Sinkkuuteen liittyy edelleen paljon stereotypioita, joita esimerkiksi kaunokirjallisuudessa yhtäältä puretaan, toisaalta vahvistetaan. Kirjoittaja toteaa, että mediassa sinkkuja kuvataan nykyään etenkin seksuaalisuuden ja viihteen näkökulmasta. Yksi vahva mielikuva sinkuista on oletus siitä, että sinkut ensinnäkin etsivät puolisoa, ja toiseksi, että sinkun asiat kuuluvat toisille.

Historiallinen näkökulma aiheeseen on hyvä muistutus siitä, että aiemmin henkilökohtaiset asiat eivät olleet vain yksityisasiaita, vaan yhden asiat kuuluivat myös muille. Toisaalta kirjoittaja muistuttaa, etteivät sinkkuutta koskevat asenteet ole ”vain historiaa”. Esimerkiksi 1800-luvulla yhteiskunnalliset keskustelijat, pääasiassa miehet, väittelivät siitä, pitäisikö naimattomaksi jääneet naiset laivata siirtokuntiin. Vuonna 2021 Keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja taas ehdotti, että yliopistot hajasijoitettaisiin maakuntiin, jotta naiset pysyisivät synnyinpaikkakunnillaan, mikä taas samaisen henkilön mukaan ”ilahduttaisi maakuntien poikamiehiä.”

Sinkkuus voi olla myös suhteellista: vaikka näyttäisi siltä, että ihminen on asunut yksin, siitä ei suoraan voi päätellä, millaista elämää hän on elänyt. Kirjoittaja nostaa esimerkiksi historiantutkija ja kirjailija Alma Söderhjelm, joka oli naimaton ja lapseton mutta eli aktiivista elämää, johon kuului monenlaisia ihmissuhteita. Teoksen keskeisin sanoma on se, että ei ole yhtä tapaa olla yksin elävä – ei ollut ennen, eikä ole nytkään.

FT Päivi Rantala, kulttuurihistorian yliopistonlehtori, Lapin yliopisto.

Kirjallisuus

Miettinen, Tiina. 2015. *Piikojen valtakunta. Nainen, työ ja perhe 1600–1700-luvuilla*. Jyväskylä: Atena.

Ågren, Maria ed. 2017. *Making a Living, Making a Difference. Gender and Work in Early Modern European society*. New York: Oxford University Press.